

— окремими законодачими актами надати музеям права пільгового оподаткування, створити систему економічного стимулювання меценатів, які постійно підтримують заклади науки та культури;

— прискорити розробку «Інструкції з обліку, збереження і охорони музейних предметів», яка б відповідала сучасним вимогам музейної справи в Україні і у передових країнах світу;

— створити систему підвищення кваліфікації музейних співробітників;

— забезпечити співробітників музеїв коштами на відрядження для пошуків та збору нових матеріалів, обміну досвідом, а також для надання науково-методичної допомоги районним, міським та сільським музеям нижчих рівнів, у відповідності з річними планами;

— сприяти комп'ютеризації музеїв та удосконаленню їхньої матеріально-технічної бази;

— надавати додаткове фінансування музейним закладам, які розробляють наукові проблеми історії та теорії краєзнавства, проводять регіональні краєзнавчі дослідження та популяризують вивчення історії рідного краю серед молоді.

2. Систематично проводити на базі обласних історико-краєзнавчих музеїв та їх філій регіональні і обласні конференції і семінари за участю працівників державних та суспільних музеїв, архівів, бібліотек, вузів і науково-дослідних установ та інститутів, викладачів шкіл, ліцеїв, гімназій, колекціонерів та краєзнавців, з питань розвитку історичного краєзнавства і обміну досвідом науково-просвітницької діяльності.

3. Ширше залучати до участі у таких конференціях і семінарах молодих дослідників — аспірантів і студентів вузів, співробітників музеїв, державних архівів і бібліотек.

4. Зробити науково-практичні конференції на базі Одеського історико-краєзнавчого музею традиційними, надавши їм міжнародного статусу. Залучати до участі в них представників Росії, Молдови, Румунії та інших країн близького та далекого зарубіжжя.

5. Пропагувати результати конференції в засобах масової інформації. Підготувати спеціальні статті про конференцію для газет, а також наукових і науково-популярних часописів.

6. Активізувати дослідження рядянського періоду історії краю, а також вивчення особливостей розвитку окремих регіонів (Подністров'я, Південної Бессарабії та ін.) та національностей, що мешкають в Українському Причорномор'ї. Детальніше відображати названі теми у музейних експозиціях.

7. Розробити спеціальну програму з дослідження і публікації документів і матеріалів, які зберігаються у Державному архіві Одеської області (Фонд будівельного комітету), запасниках Одеського історико-краєзнавчого і Одеського археологічного музеїв (Збірка планів, креслень та мап; рукописне зібрання колишнього імператорського Одеського товариства історії та старожитностей та ін.).

8. Налагодити регулярний обмін науковими та науково-методичними виданнями, а також науково-популярною літературою між музеями, бібліотеками, архівами та іншими зацікавленими організаціями та установами.

9. З метою підготовки кваліфікованих спеціалістів для роботи в музеях усіх рівнів, звернутися до ректорату Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова з пропозицією вивчити питання про введення на історичному факультеті спеціалізації «Музеєзнавство».

Олена Виноградова

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Реформування системи вищих навчальних закладів, що відбувається сьогодні в Україні відповідно до Закону «Про освіту», характеризується, поряд із іншими рисами, урізноманітненням напрямів, форм і методів діяльності закладів освіти усіх форм власності. Зо-

крема, все більше розповсюджується багаторівнева підготовка фахівців, впроваджується використання форм дистанційної освіти, суттєво підвищується роль комплексного інформаційного забезпечення діяльності вузу, організації сучасного діловодства в структурних

XI. Бібліографія, рецензії, інформація, хроніка

підрозділах закладу, оптимізації документообігу, законодавчого та документального забезпечення управління персоналом.

Складна структура сучасних закладів освіти, широкий діапазон їх ділових контактів обумовлюють наявність різних видів документних потоків, що утворюються в результаті діяльності установи та постійно циркулюють.

Досвід з удосконалення організації управління документування зумовлює нагальну необхідність оновлення чинної нормативної бази та вироблення необхідних уніфікованих рішень щодо інформаційно-документальної діяльності. Так, «Перелік типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів» було затверджено ще 1997 р. Цей документ є базовим для організації руху документів та їх зберігання в установі будь-якого рівня, але на сьогодні він не враховує специфіку діяльності, зокрема, вищих закладів освіти приватної форми власності.

Для успішного вирішення окреслених питань необхідно організувати чітку систему підвищення кваліфікації фахівців документно-інформаційної сфери. Важливим кроком у цьому напрямі стало проведення, ініційованого ректором Європейського університету, науково-практичного семінару «Інформаційно-документальне забезпечення діяльності вищих навчальних закладів України» у січні 2002 р. в м. Києві.

Організацію та проведення семінару було покладено на новостворену в університеті кафедру документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.

В роботі семінару взяли участь 67 працівників канцелярій, відділів кадрів, інформаційних служб, бібліотек, фахівці з автоматизації інформаційних процесів та документообігу. Це були представники 46 вузів (у тому числі 22 державних) з 29 міст України.

Програма семінару передбачала розгляд таких основних проблем: оптимізація сучасного діловодства відповідно до специфіки діяльності вищого навчального закладу; законодавче забезпечення діяльності у сфері архівної справи і діловодства; документальне забезпечення управління персоналом; інформатизація діяльності вузу; вдосконалення інформаційно-бібліотечної діяльності; формування електронних бібліотек та їх роль в організації дистанційної освіти.

Визначені проблеми розглядалися за участю представників Міністерства освіти і науки

України, Держкомархіву України, Міністерства аграрної політики України, інших міністерств та відомств, викладачів вищих закладів освіти та наукових працівників НАН України.

На відкритті семінару перший проректор Європейського університету, професор З. Тимошенко познайомила гостей та учасників семінару із 10-річною історією розвитку вузу, основними напрямками його діяльності, сучасною ресурсною базою, кадровим потенціалом. Вона зупинилася на різнобічній підготовці молодих спеціалістів, здатних працювати в умовах ринкової економіки. Поряд з цим, було наголошено на необхідності ґрунтовної підготовки фахівців для інформаційно-аналітичного і документального забезпечення розвитку підприємництва.

Усвідомлення складності комплексу питань спонукає до пошуку шляхів консолідації зусиль щодо їх вирішення. Тому, на семінарі було підписано Договір про співпрацю між Європейським університетом і Українським науково-дослідним інститутом архівної справи і документознавства терміном на 2 роки з можливим його подовженням на наступний дворічний період. Цей документ передбачає сприяння процесам інтеграції наукових досліджень у галузі документознавства, архівознавства, джерелознавства, інформаційної діяльності. Предметом договору визначено два основні проблемні блоки: наукова діяльність, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів.

Сторони домовилися про проведення спільних наукових досліджень у галузі документознавства, архівознавства, інформаційної діяльності; організацію спільних наукових конференцій, семінарів; обмін науковою літературою; реалізацію спільних проєктів; надання взаємних інформаційно-консультативних послуг. Безумовно, корисним вбачається взаємне рецензування науково-дослідних робіт і дисертацій відповідними фахівцями, спільна підготовка і видання збірників документів та наукових праць на базі Європейського університету. Договором також передбачено широкий спектр спільних заходів з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців галузі.

У подальшій роботі семінару Голова Держкомархіву України, д. і. н., професор Р. Пиріг познайомив його учасників із основними положеннями державної політики у сфері архівної справи і діловодства. Цю проблематику було розвинено в доповідях та повідомленнях заступника Голови Держкомархіву України, д. і. н. Г. Боряка, начальника організаційно-аналітичного відділу Держкомархіву України К. Новохатського, а також директора Україн-

ського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, д. і. н. І. Матяш, заступника директора, к. і. н. Н. Христової та завідувача відділом документознавства цього ж Інституту, д. і. н., професора С. Кулепова.

Питання організації кадрової роботи та діловодства вищих навчальних закладів України на сучасному етапі розвитку висвітлені відповідальними працівниками Міністерства освіти і науки України І. Пославським і Н. Максютю.

В установах і організаціях країни досить гостро стоять питання інформатизації їх діяльності. Тому, із особливою зацікавленістю учасники семінару сприйняли повідомлення начальника департаменту кадрової політики, аграрної освіти і науки Міністерства аграрної політики України М. Бойка «Інформатизація діяльності агровузів України», яке було проілюстровано мультимедійними засобами.

Сучасні тенденції розвитку державної системи науково-технічної інформації та перспективи формування національної системи електронних бібліотек висвітлено в повідомленнях заступника директора Українського науково-дослідного інституту науково-технічної інформації, к. т. н. В. Воронкова та керівника центру інформаційних технологій Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, к. т. н. Л. Костенко.

Серед вищих навчальних закладів країни Європейський університет, окрім інших аспектів діяльності, широко відомий потужним професорсько-викладацьким складом. Фахівці університету є авторами численних наукових публікацій, монографій, навчальних посібників, науково-методичних розробок, що видаються на поліграфічній базі Університету. З організацією видавничої діяльності в контексті забезпечення навчального процесу познайомив присутніх проректор Європейського університету, професор Ю. Палеха.

Проблеми організації та умови ефективного функціонування системи дистанційного навчання означені заступником директора Українського центру дистанційної освіти В. Валуйським.

Документно-інформаційна сфера є однією із стрижневих для розвитку сучасного інформаційного суспільства. До цього часу в Україні підготовка фахівців для роботи в інформаційно-аналітичних структурах державних та комерційних закладах залишається вкрай недосконалою. Свої погляди щодо шляхів вирішення цієї проблеми представив завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Європейського універ-

ситету, д. і. н. М. Слободяник. Подальший розгляд цього питання відбувся за круглим столом «Проблеми підготовки фахівців документно-інформаційної сфери». Зокрема, активно обговорювались такі питання:

— формування моделі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»; співвідношення фундаментальних і фахових знань та комп'ютерної підготовки;

— структура і зміст навчального плану, сучасні і перспективні спеціалізації;

— перспективні напрями розвитку «Документознавства» як навчальної дисципліни;

— діловодство у системі знань документознавця;

— сутність і зміст інформаційно-аналітичної підготовки фахівців;

— особливості комп'ютерної підготовки фахівців документно-інформаційної сфери;

— перспективи вузівської підготовки фахівців документно-інформаційної сфери.

На засіданні круглого столу одержала підтримку Концепція Європейського університету з підготовки фахівців із спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», яку представив М. Слободяник. Згідно з цією Концепцією випускники Університету одержать кваліфікації: «документознавець-аналітик економічної, фінансової і банківської інформації», «документознавець-аналітик міжнародної інформації», «документознавець-референт органів державної влади і управління». Випуск таких фахівців базується на ґрунтовній загальнотеоретичній та комп'ютерній підготовці у поєднанні із отриманням знань і вмінь, необхідних для організації власного бізнесу в інформаційній сфері. Вже на рівні молодшого спеціаліста забезпечується здатність самостійно здійснювати організацію документального супроводу управління, в тому числі з таких перспективних напрямків як кадрове, комп'ютерне і міжнародне діловодство; юридичне документування; діловодство у сучасному бізнесі і банківській сфері. Протягом 3–4 курсів студенти оволодівають знаннями, необхідними для самостійної роботи в інформаційно-аналітичній сфері. Зокрема: інформаційного менеджменту і маркетингу, інформаційно-аналітичної діяльності, аналітико-синтетичної переробки інформації; організацію діяльності інформаційно-аналітичних структур тощо. Серед базових дисциплін спеціалізації визначені: економіка інформаційної сфери, інформаційно-аналітичне забезпечення економічної, фінансової і банківської діяльності; інформаційно-аналітичне забезпечення підприємства; міжнародна інформація; інформа-

XI. Бібліографія, рецензії, інформація, хроніка

ційний моніторинг світового документного потоку; інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності; управлінське документознавство; інформаційно-аналітичне забезпечення управління. Програми цих курсів складені у відповідності з міжнародними вимогами.

Учасники семінару в обговоренні наголосували на своєчасності звернення до цієї проблеми та вказали на необхідність розробки цілісної системи підготовки, підвищення кваліфікації та передпідготовки фахівців документно-інформаційної сфери.

Програмою семінару було передбачено також засідання круглого столу «Перспективи удосконалення інформаційно-документаційного забезпечення діяльності вищого навчального закладу» з обговоренням питань:

— пріоритетні напрями розвитку системи інформаційно-документаційного забезпечення;

— вдосконалення системи документально-забезпечення управління;

— комп'ютеризація діловодства та архівної справи у вищих навчальних закладах;

— електронна бібліотека вузу: структура, технологія формування.

В роботі круглих столів брали участь фахівці у відповідності з їх професійними інтересами. За таким же принципом формувались і групи для роботи у секційних заняттях.

Представницькою за кількістю учасників (35 чол.) виявилась секція «Документаційне забезпечення управління у вищих навчальних закладах». Безумовно популярними серед різних категорій учасників семінару були заняття секції «Ресурси і програмні засоби для комп'ютеризації навчального процесу, документообігу та інформаційно-бібліотечної діяльності».

Інформаційно-документаційне забезпечення всіх ланок діяльності вищого навчального закладу визначено центральною проблемою семінару. Тому, робота секції «Формування документально-інформаційних ресурсів вищого навчального закладу» також стала корисною для більшості його слухачів.

Під час проведення практикуму «Документаційне забезпечення управління персоналом у вищому навчальному закладі» учасникам семінару була надана можливість отримання індивідуальних консультацій з практики організації сучасного діловодства у вищому навчальному закладі та правового забезпечення роботи з кадрами. На семінарі також було організовано комп'ютерний практикум з демонстрацією програмних засобів, що забезпечу-

ють комп'ютеризацію діяльності вузу, оперативне управління документообігом та автоматизацію інформаційно-бібліотечних процесів.

Секційні, практичні заняття та індивідуальні консультації забезпечувались фахівцями кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, юридичної служби і центру впровадження інформаційних технологій Європейського університету та Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства. Здебільшого професійні контакти відбувались у режимі «запитання — відповідь». Саме використання такого методу в організації роботи семінару дозволило забезпечити комплексність та оперативність отримання знань.

За підсумками участі у науково-практичному семінарі його слухачі отримали іменні сертифікати про успішне опанування його програми.

Для визначення доцільності проведення аналогічних семінарів у подальшому та попередньої оцінки результатів проведеного заходу учасниками семінару було запропоновано рейтингове опитування. Розглянемо детальніше деякі його висновки. На питання «Чи вважаєте Ви корисною для себе участь у цьому семінарі?» 100 відсотків учасників дали позитивну відповідь. Були також вказані найцікавіші доповіді та корисні консультації.

Серед заходів семінару найбільш вдалим визначені:

- 1) робота секцій (29 голосів)
- 2) організація професійного спілкування (17 голосів)
- 3) практикуми (16 голосів)
- 4) консультації (14 голосів)
- 5) обговорення за круглим столом (12 голосів).

Переважаюча більшість учасників семінару позитивно оцінила рівень організації та проведення семінару, а також пакет матеріалів, наданий учасникам. Основним побажанням було розширення репертуару матеріалів семінару за рахунок доповідей та повідомлень, останніх нормативних актів, стандартів та інструкцій щодо організації документообігу.

Учасники семінару також висловились за організацію на базі Європейського університету постійно діючої системи підвищення кваліфікації таких категорій працівників вищих навчальних закладів, як діловоди, працівники канцелярій, архівів, відділів кадрів, бібліотек та інших підрозділів, що забезпечують інформаційно-документаційну сферу діяльності вузу.

Таким чином, попередній аналіз результатів проведення науково-практичного семінару «Інформаційно-документаційне забезпечення діяльності вищих навчальних закладів України» дає підстави стверджувати про необхідність відпрацювання системи організації та-

ких заходів для різних категорій працівників вищих навчальних закладів у подальшому. Тільки за умови забезпечення дієвості такої системи згодом можна буде сподіватись на позитивний поступ у вирішенні поставлених проблем.

Валентина Бездрабко

**БІОГРАФІСТИКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІСТОРИЧНИХ
ТА ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(VI Астаховські читання)**

4 червня 2002 р. у м. Харкові відбулися позачергові VI Астаховські читання, присвячені 80-літтю від дня народження видатного ученого, родоначальника харківської історіографічної школи, доктора історичних наук, професора Віктора Івановича Астахова. Традиційно організаторами конференції виступили співзасновники Астаховських читань — Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна та Харківський гуманітарний інститут «Народна українська академія».

Від імені віце-прем'єр-міністра України В.А. Семиноженка вітання учасникам конференції оголосив Голова Державного комітету архівів України, доктор історичних наук, проф. Р.Я. Пиріг. З вітальними словами до тих, хто зібрався у конференц-залі, звернулися ректор ХНУ ім. В.Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, проф. В.С. Бакіров, ректор Народної української академії, доктор історичних наук, проф. В.І. Астахова, директор Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, доктор історичних наук І.В. Матяш, декан історичного факультету ХНУ ім. В.Н. Каразіна, кандидат історичних наук, проф. С.І. Посохов. На адресу читань надійшли вітання від голови Всеукраїнської Співки краєзнавців, академіка НАН України, Героя України П.Т. Тронька.

Доведену часом актуальність тематики кожних Астаховських читань цього разу знову було підтверджено. Тему конференції — «Біографістика в контексті сучасних історичних та історіографічних досліджень» чітко уявила перша її частина — меморіальна, лейтмотивом якої стала думка: яскравість, колоритність, непересічність Віктора Івановича Астахова як особистості, ученого, керівника, громадського діяча, сім'янина — це все суть Вічності.

Інна Можайко, вихованка педагога та вченого, виступила автором і режисером фільму про В.І. Астахова, який було продемонстровано у залі конференції на початку її роботи. Вдала композиція кінострічки розгорталася навколо основної ідеї: світ В.І. Астахова — родина, друзі, колеги, наука — пам'ятає його.

На пошану Віктора Івановича з доповідями виступили провідні історіографи, випускники кафедри історіографії, джерелознавства та археології Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна — кандидат історичних наук С.М. Куделко («Астахов як історіограф»), кандидат історичних наук В.І. Бутенко («Астахов як педагог»), кандидат історичних наук Л.Ю. Посохова («Краєзнавчі студії в житті та творчості В.І. Астахова»), доктор історичних наук А.І. Епштейн («Керівник особливого типу»). Різні за тематикою доповіді об'єднував однотипний набір концептів, що наповнювали і визначали зміст його життя та творчості. Це — інтелект, інтелігентність, гуманізм.

Актуальним проблемам біографістики були присвячені доповіді відомих науковців і початківців — кандидата історичних наук М.Г. Железняка «Енциклопедія сучасної України: концепція, стан та перспективи», доктора історичних наук І.В. Матяш «До проблеми створення галузевих біобібліографічних довідників», доктора історичних наук Р.Я. Пиріга «Михайло Грушевський: проблеми створення академічної біографії вченого», доктора історичних наук О.Н. Ярмиша «З досвіду створення «Харківського біографічного словника», кандидата історичних наук В.Л. Маслійчука «Межі та безмежжя української біографістики», доктора історичних наук І.П. Сергеева «Образ римського імператора Галлієна у його життєписі та історіографії», кандидата історичних наук